

Warszawa, 24.10.2022 r.

Pan Kazimierz Kleina
Przewodniczący
Komisja Budżetu i Finansów Publicznych
Senat RP

Szanowny Panie Przewodniczący,

Działając w imieniu Fundacji Rozwoju Rynku Finansowego (FRRF) i Związku Przedsiębiorstw Finansowych (ZPF), w związku z procedowaniem przez Senat RP *ustawy o zmianie ustaw w celu przeciwdziałania lichwie (druk senacki 834)*, zwracamy się z prośbą o przyjęcie poniższych poprawek, których zasadniczym celem będzie zagwarantowanie możliwości wykonywania projektowanych przepisów przez adresatów norm prawnych, ochrony konsumentów przed wykluczeniem finansowym i utratą dostępu do legalnych źródeł kredytowania oraz usunięcie dostrzeżonych luk prawnych.

Poprawka nr 1

Art. 7. *W ustawie z dnia 12 maja 2011 r. o kredycie konsumenckim (Dz. U. z 2022 r. poz. 246) wprowadza się następujące zmiany:*

(...)

2) dodaje się art. 9a ust. 3 w brzmieniu:

3. Jeżeli analiza danych, o których mowa w ust. 2, nie pozwala na dokonanie oceny zdolności kredytowej, a instytucja pożyczkowa nie dysponuje innymi wiarygodnymi danymi pozwalającymi na dokonanie tej oceny, w celu jej dokonania odbiera się od konsumenta oświadczenie o jego dochodach i stałych wydatkach gospodarstwa domowego, wraz z dokumentami potwierdzającymi wysokość dochodów konsumenta.

Uzasadnienie

Wydaje się, choć nie wynika to wprost z uzasadnienia projektu ustawy, że zaproponowane w art. 9a ust. 3 ustawy o kredycie konsumenckim rozwiązania mają na celu zapewnienie ochrony konsumentów przed przekredytowaniem. Projektodawca pomija, jednakże zupełnie fakt, że taka ochrona wynika już z innych przepisów, w tym informacyjnych obowiązków przedkontraktowych, jak również z faktu obniżenia limitu kosztów pozaodsetkowych, którego

bezpośrednim skutkiem będzie ograniczenie ryzyka kredytowego i tym samym znacznie bardziej zaostrzona weryfikacji zdolności kredytowej konsumentów aplikujących o pożyczki.

Zaproponowane w przedłożeniu rządowym rozwiązania zupełnie nie przystają do aktualnych metod oceny zdolności kredytowej, a obowiązek przyjmowania dokumentów, w szczególności przez podmioty świadczące usługi online, stanowi niepotrzebne utrudnienie, które nie będzie miało żadnego pozytywnego wpływu na skuteczność mechanizmów oceny zdolności kredytowej konsumentów. Praktyka w postaci przekazywania dokumentów zawierających dane wrażliwe kanałami elektronicznymi nie tylko będzie stanowić utrudnienie dla klientów przy ubieganiu się np. o finansowanie zakupów, ale wręcz może generować ryzyko nadużyć związanych z ochroną danych osobowych, co może przynieść negatywne skutki dla samych konsumentów.

Zapisy wprowadzające wymogi dokumentacji powodują także regres w stosunku do skutecznych w praktyce i z powodzeniem stosowanych rozwiązań przyjętych na innych rynkach o zdigitalizowanych procesach, w tym związanych bezpośrednio z finansowaniem zakupów oraz udzielaniem kredytów konsumenckich.

Jednocześnie określanie dodatkowych progów kwotowych, przy których ogólne wytyczne stają się obowiązkowe jest nadmiarowe i zbyt szczegółowe do realizacji celów ustawodawcy, w szczególności mając na uwadze, że instytucje pożyczkowe poddane zostaną nadzorowi ze strony Komisji Nadzoru Finansowego.

Poprawka nr 2

Art. 7. *W ustawie z dnia 12 maja 2011 r. o kredycie konsumenckim (Dz. U. z 2022 r. poz. 246) wprowadza się następujące zmiany:*

(...)

2) *skreśla się art. 9a ust. 5 i 6.*

Uzasadnienie

Zapis oryginalnie wprowadzał bardzo surową sankcję za niedochowanie wymogów oceny zdolności kredytowej wyłącznie dla instytucji pożyczkowych, co jest nieuzasadnioną dyskryminacją względem innych podmiotów działających na rynku kredytów konsumenckich budzącą istotne zastrzeżenia w zakresie zgodności z Konstytucją RP. Proponowane przepisy w art. 9a ust. 5 i 6 ustawy o kredycie konsumenckim nie tylko naruszają jedno z podstawowych praw gwarantowanych w art. 45 Konstytucji, jakim jest prawo do sądu, ale także będą prowadzić do licznych problemów w zakresie wykonywania tak określonego zakazu w praktyce. Skutek w postaci nieważności zbycia wierzytelności oraz braku możliwości dochodzenia wierzytelności będzie negatywnie wpływać na pewność obrotu na rynku, w tym rynku wierzytelności. W szczególności problematyczne byłoby zastosowanie proponowanych regulacji w przypadku ciągu transakcji sprzedaży wierzytelności, w tym z uwagi na dokonane rozliczenia stron transakcji i ich skutki podatkowe. Należy przy tym podkreślić, że zaproponowane w przedłożeniu sejmowym

rozwiązania nie przyczynią się do podwyższenia ochrony interesów konsumentów. Mogą natomiast być nadużywane przez nierzetelne kancelarie odszkodowawcze oferujące dłużnikom, w zamian za wygórowane opłaty, obietnicę uniknięcia spłaty długów ze względu na domniemany brak spełnienia wymogów formalnych. Tym samym pogarszając sytuację tych dłużników. Z tego względu proponuje się wykreślenie ust. 5 i 6 w art. 9a ustawy o kredycie konsumenckim.

Poprawka nr 3

Art. 7. *W ustawie z dnia 12 maja 2011 r. o kredycie konsumenckim (Dz. U. z 2022 r. poz. 246) wprowadza się następujące zmiany:*

(...)

2) *dodaje się art. 9a ust. 9 w brzmieniu:*

„9. Jeżeli umowa o kredyt zawiera klauzulę informującą o możliwości przekazania danych do biur informacji gospodarczej na zasadach określonych w ustawie z dnia 9 kwietnia 2010 r. o udostępnianiu informacji gospodarczych i wymianie danych gospodarczych, warunek, o którym mowa w art. 14 ust. 1 pkt 3 powołanej ustawy, uważa się za spełniony.”

Uzasadnienie

Brzmienie przedłożonego art. 9a ust. 8 ustawy o kredycie konsumenckim przewiduje obowiązek dla kredytodawców niezwłocznego przekazywania informacji o udzieleniu kredytu do instytucji, o której mowa w art. 105 ust. 4 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. – Prawo bankowe oraz zaległościach w spłacie kredytu: 1) instytucji, o której mowa w art. 105 ust. 4 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. – Prawo bankowe lub 2) biuru informacji gospodarczej, o którym mowa w ustawie z dnia 9 kwietnia 2010 r. o udostępnianiu informacji gospodarczych i wymianie danych gospodarczych.

Należy zwrócić uwagę, że zaproponowane brzmienie art. 9a ust. 8 ustawy o kredycie konsumenckim nie gwarantuje realizacji ww. celu. Przyczyną takiego stanu rzeczy jest fakt, że projektowany przepis jest niespójny z przepisami regulującymi działalność BIG, tj. ustawą o udostępnianiu informacji gospodarczych i wymianie danych gospodarczych („u.i.g.”).

W związku z powyższym niezbędne jest również dodanie przepisu (art. 9a ust. 9 ustawy o kredycie konsumenckim), który przewidywałby - w stosunku do tych informacji - wyłączenie stosowania przepisów u.i.g. określających warunki przekazania informacji gospodarczych do BIG. Podobne rozwiązania, na zasadzie wyjątków od zasady, już obecnie istnieją w odniesieniu do informacji przekazywanych do BIG na podstawie innych przepisów szczególnych, w tym: ustawy o pomocy osobom uprawnionym do alimentów, ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, ustawy – Kodeks karny wykonawczy (art. 12a, art. 16 ust. 5-7 u.i.g.).

Zapewnienie rzeczywistej możliwości wyboru przez kredytodawcę bazy danych w celu przekazywania informacji, o których mowa w przedłożonym art. 9a ust. 8 ustawy o kredycie

konsumenckim jest konieczne dla zachowania konkurencji na rynku wymiany danych. Przyjęcie art. 9a ust. 8 ustawy o kredycie konsumenckim w brzmieniu zaproponowanym w przyjętej przez Sejm ustawie, bez dokonania opisanej wyżej korekty, może prowadzić, zapewne wbrew intencjom autorów ustawy, do częściowej niemożliwości zrealizowania nakładanych obowiązków.

Poprawka nr 4

Art. 7. W ustawie z dnia 12 maja 2011 r. o kredycie konsumenckim (Dz. U. z 2022 r. poz. 246) wprowadza się następujące zmiany:

(...)

4) w art. 36a:

a) ust. 1 otrzymuje brzmienie:

„1. Maksymalną wysokość pozaodsetkowych kosztów kredytu dla kredytów o okresie spłaty nie krótszym niż 30 dni oblicza się według wzoru:

$$MPKK = (K \times 15\%) + (K \times n/R \times 15\%)$$

w którym poszczególne symbole oznaczają:

MPKK – maksymalną wysokość pozaodsetkowych kosztów kredytu,

K – całkowitą kwotę kredytu,

n – okres spłaty wyrażony w dniach,

R – liczbę dni w roku.”,

Uzasadnienie

Poprawka ma na celu ograniczenie dramatycznych skutków ustawy, w brzmieniu przedłożonym przez Sejm, dla konsumentów. Wersja przedłożona Senatowi do rozpatrzenia zakłada obniżenie limitu kosztów pozaodsetkowych, o których mowa w art. 36a ustawy o kredycie konsumenckim, do poziomu 20 % (w formule 10% + 10%), nie więcej niż 45% całkowitej kwoty kredytu w całym okresie kredytowania. Proponuje się zatem obniżenie limitu kosztów pozaodsetkowych aż o ponad 60% w stosunku do aktualnie obowiązującego poziomu, przy czym w uzasadnieniu projektu ani w ocenie skutków regulacji nie przedstawiono jakichkolwiek analiz, które wskazywałyby, że tak skonstruowany limit umożliwi utrzymanie oferty kredytów i pożyczek dla konsumentów na legalnym i regulowanym rynku. Tymczasem według analizy przeprowadzonej przez CRIF sp. z o.o. - międzynarodowego dostawcę informacji kredytowej - dziś pożyczkę otrzymuje około 320 tys. osób miesięcznie. Limit kosztów pozaodsetkowych przyjęty przez Sejm oznacza, że ze wszystkich konsumentów, którzy otrzymują pożyczkę **jedynie 27% otrzyma ją po wejściu w życie ustawy**. Przedkładając to na liczbę konsumentów, którzy **zostaną pozbawieni możliwości zaciągnięcia pożyczki, skala ta została oszacowana na 235 tys. osób miesięcznie, a w skali roku wykluczenie to sięgnie blisko 3 mln!** Tytu konsumentów zostanie

zmuszonych do poszukiwania finansowania poza legalnym sektorem kredytowym i wypchniętych w ramiona rzeczywistej lichwy.

Przyjęcie proponowanej zmiany, a więc 30 % (w formule 15% + 15%), nie więcej niż 45% całkowitej kwoty kredytu oznacza, że skala wykluczenia będzie wciąż bardzo duża (**zgodnie z analizą CRIF jedynie 45% konsumentów otrzyma pożyczkę**), ale skutki będą mniej dramatyczne, niż w przypadku przyjęcia wersji przedłożonej przez Sejm.

Poprawka nr 5

***Art. 10. 1.** Przepisów ustaw zmienianych w art. 1, art. 4, art. 6 i art. 7 pkt 2–7 w brzmieniu nadanym niniejszą ustawą nie stosuje się do umów zawartych przed dniem wejścia w życie tych przepisów.*

Uzasadnienie

Zmiana ma na celu usunięcie luki prawnej w postaci skutku niedziałania prawa wstecz. Do zestawu przepisów, które – słusznie – nie będą stosowane do umów zawartych przed dniem wejścia w życie należy dodać art. 7 pkt 2 ustawy, czyli przepisy o ocenie zdolności kredytowej. Pozostawienie treści przepisu jak w brzmieniu przedłożonym oznaczałoby kuriozalny skutek w postaci konieczności oceny zdolności kredytowej na nowych zasadach w umowach, które są już zawarte i w których cena zdolności kredytowej musiała być wykonana przed ich zawarciem. Wprowadzenie tej zmiany jest tym bardziej konieczne, że ustawa wprowadza bardzo poważne sankcje za niedochowanie przepisów o ocenie zdolności kredytowej.

Poprawka nr 6

***Art. 14.** Ustawa wchodzi w życie po upływie 6 miesięcy od dnia ogłoszenia, z wyjątkiem:*

- 1) art. 7 pkt 13, który wchodzi w życie z dniem 1 stycznia 2024 r.*

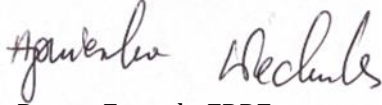
Uzasadnienie

Ustawodawca przewidział wyjątek w zakresie wejścia w życie przepisów nowelizowanych ustaw w postaci 30 dni dla wybranych przepisów, w tym dla obniżenia limitu kosztów pozaodsetkowych i innych obowiązków nałożonych dla kredytodawców. Tymczasem ustawa nakłada szereg obciążeń na wszystkich kredytodawców kredytu konsumenckiego, które generują zmiany o charakterze organizacyjnym, prawnym oraz wymagań w zakresie obsługi klienta, których spełnienie w terminie 30 dni jest fizycznie niemożliwe. Ustawa powinna zasadniczo wchodzić w życie w jednym terminie, z wyjątkiem – co już przedłożenie przewiduje – przepisów o nadzorze nad firmami pożyczkowymi, które wchodzi w życie 1 stycznia 2024 r. Okres 6 miesięczny to

minimalny czas na dostosowanie systemów informatycznych, personelu, współpracowników, w tym pośredników kredytu konsumenckiego, do dystrybucji kredytu na nowych zasadach.

Z wyrazami szacunku

Agnieszka Wachnicka

Prezes Zarządu FRRF

Marcin Czugan

Prezes Zarządu ZPF